

Spis treści

Od Autora	33
CZĘŚĆ WSTĘPNA	
POJĘCIE INTEGRACJI MIĘDZYNARODOWEJ, JEJ GENEZA ORAZ HISTORIA	
Rozdział I: Pojęcie, geneza oraz modele i formy współczesnej integracji gospodarczej	37
a. Pojęcie	37
b. Formy i etapy (stopnie zaawansowania) współczesnej integracji gospodarczej	43
c. Geneza	46
Literatura	51
Rozdział II: Historia idei i procesów integracyjnych w Europie	53
a. Historia idei i prób integracji w Europie od IV do XVIII wieku	53
Uwagi ogólne	53
Idee (projekty) i próby integracji w Europie od IV do XVIII wieku w ujęciu chronologicznym	54
b. Projekty integracyjne oraz pierwsze twory integracyjne zgłaszane oraz realizowane w Europie od początku XIX w. do końca II wojny światowej	60
Uwagi ogólne	60
Projekty integracji (zjednoczenia) Europy lub niektórych jej regionów	62
Próby utworzenia oraz pierwsze twory integracyjne	71
c. Projekty integracyjne oraz procesy integracyjne po II wojnie światowej	76
Uwagi ogólne	76
Ruchy na rzecz integracji europejskiej	78
Projekty integracyjne w ujęciu chronologicznym	80
Tworzenie ugrupowań integracyjnych	82
Literatura	89

CZĘŚĆ PIERWSZA

INTEGRACJA W RAMACH UNII EUROPEJSKIEJ

Rozdział I: Historia powstania Unii Europejskiej	95
1. Europejska Wspólnota Węgla i Stali (CECA)	95
2. Europejska Wspólnota Energii Atomowej (EURATOM)	97
3. Europejska Wspólnota Gospodarcza (EWG)	
– Wspólnota Europejska (WE)	100
4. Unia Europejska (UE)	101
Literatura	105
Rozdział II: Podstawy prawne funkcjonowania	106
1. Podstawy prawne funkcjonowania tzw. pierwszego filaru Unii Europejskiej, tj. Wspólnot Europejskich	106
A. Kwestia nazwy prawa regulującego funkcjonowanie pierwszego filaru	106
B. Źródła prawa wspólnotowego (unijnego)	107
a. Akty założycielskie (prawo pierwotne)	107
Umowy założycielskie	107
Załączniki do umów założycielskich	107
Umowy modyfikujące lub uzupełniające umowy założycielskie	107
b. Akty będące tworem samych Wspólnot Europejskich (prawo wtórne)	108
Uchwały organów UE	108
– Rozporządzenie	108
– Dyrektywa	109
– Decyzja	109
– Zalecenia i opinie	110
– Uchwały <i>sui generis</i>	110
– Orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości	111
Akty prawne tworzące tzw. prawo wewnętrzne Wspólnot Europejskich	111
Umowy zawarte przez Wspólnoty Europejskie	111
c. Prawo międzynarodowe	112
– Ogólne zasady prawa międzynarodowego	112
– Zwyczaj międzynarodowy	112

– Uchwały prawotwórcze organizacji międzynarodowych.....	112
– Umowy międzynarodowe zawarte przez Wspólnoty Europejskie	112
– Czy precedens może być źródłem prawa unijnego?.....	112
C. Zasady strukturalne prawa unijnego.....	113
a. Zasady obowiązujące przy tworzeniu prawa unijnego	113
Zasada kompetencji powierzonych.....	113
Zasada subsydiarności.....	114
Zasada jednolitych ram instytucjonalnych	114
Zasada równowagi instytucjonalnej.....	115
Zasada bazowania UE na zasadach wolności, demokracji, poszanowania praw człowieka i podstawowych wolności oraz tożsamości narodowej państw członkowskich	115
Zasada wzmocnionej współpracy	116
Zasada proporcjonalności.....	116
Inne zasady	116
b. Zasady obowiązujące przy stosowaniu prawa unijnego.....	117
Zasada pierwszeństwa prawa unijnego wobec prawa wewnętrznego państw członkowskich.....	117
Zasada bezpośredniej stosowalności i bezpośredniego skutku prawa unijnego w prawie państw członkowskich.....	118
Zasada jednolitości (spójności).....	120
Zasada solidarności	121
Zasada lojalności.....	121
Zasada przymusowej egzekucji aktów indywidualnych prawa unijnego w państwach członkowskich	122
D. Specyfika prawa wspólnotowego (unijnego).....	122
E. Proces podejmowania uchwał w ramach Wspólnot Europejskich	124
a. Podejmowanie uchwał na podstawie pierwotnej wersji umów założycielskich (procedura konsultacji)	124
b. Podejmowanie uchwał po zmodyfikowaniu umów założycielskich Wspólnot Europejskich przez Jednolity Akt Europejski (procedura współpracy).....	125
c. Podejmowanie uchwał po zmodyfikowaniu umów założycielskich przez Traktat w sprawie Unii Europejskiej i Traktat Amsterdamski	127
– Procedura współdecydowania.....	127

Procedura uchwalania budżetu	131
Procedura podejmowania uchwał na zasadzie wzmocnionej współpracy	131
d. Udział lobbystów (grup interesów–nacisku) w procesie podejmowania uchwał w UE.....	132
Historia	132
Podstawy prawne	133
Rodzaje lobbystów	134
– Europejskie organizacje zawodowe.....	134
– Europejskie organizacje związków zawodowych	134
– Europejskie organizacje reprezentujące interesy społeczne.....	135
– Światowe i europejskie organizacje ekologiczne.....	135
– Europejskie organizacje konsumentów	135
– Narodowe grupy interesów niektórych dziedzin gospodarki	135
– Regionalne narodowe grupy interesów	135
– Poszczególne wielkie narodowe przedsiębiorstwa.....	135
Sposoby oddziaływania grup interesów (nacisku) na proces podejmowania uchwał w UE.....	135
Grupy interesów (nacisku) a poszczególne organy UE.....	136
2. Podstawy prawne funkcjonowania tzw. drugiego filaru UE	141
A. Źródła prawa.....	141
a. Prawo wytworzone przed wejściem w życie Traktatu w sprawie Unii Europejskiej	141
b. Traktat UE z 1992 r.....	141
c. Uchwały organów UE	141
– Zasady i ogólne wytyczne wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa	142
– Uchwały niezbędne dla określenia i prowadzenia wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa	142
– Wspólne strategie.....	142
– Wspólne działania	142
– Wspólne stanowiska.....	143
– Deklaracje i oświadczenia	143
– Zalecenia i opinie.....	143
d. Umowy międzynarodowe.....	143

e. Działania rządów państw członkowskich.....	144
B. Proces podejmowania uchwał	144
3. Podstawy prawne funkcjonowania tzw. filaru trzeciego UE	145
A. Źródła prawa.....	145
a. Prawo wytworzone przed wejściem w życie Traktatu UE	145
b. Traktat UE.....	145
c. Uchwały organów UE	146
– Wspólne stanowiska.....	146
– Uchwały ramowe	146
– Uchwały	146
– Konwencje.....	146
– Środki wykonawcze	146
– Zalecenia i opinie.....	146
d. Umowy międzynarodowe.....	146
e. Działania państw członkowskich.....	146
B. Proces podejmowania uchwał	147
4. Projekt Traktatu ustanawiającego Konstytucję dla Europy	148
a. Historia idei Konstytucji Europejskiej	148
b. Spór wokół nazwy traktatu konstytucyjnego regulującego funkcjonowanie UE.....	149
c. Spór wokół zakresu przedmiotowego traktatu konstytucyjnego	150
d. Spór na temat regulacji prawnych w Konstytucji Europejskiej dotyczących charakteru prawnego UE	151
e. Prace Konwentu Europejskiego nad projektem Traktatu ustanawiającego Konstytucję dla Europy.....	157
Kwestia odesłania w preambule do chrześcijańskich korzeni Europy	160
Kwestia przyszłego charakteru prawnego UE	160
Liczba komisarzy w komisji UE	161
Ustanowienie w UE instytucji prezydenta europejskiego	162
Kwestia długości kadencji i zasady sprawowania funkcji przewodniczącego Rady Europejskiej.....	163
Ustanowienie w UE instytucji ministra spraw zagranicznych UE..	164
Ustanowienie w UE instytucji Kongresu Narodów Europy	164

144	Kwestia zakresu przedmiotowego prawa weta przy podejmowaniu	
144	uchwał przez Radę.....	165
145	Kwestia zakresu przedmiotowego i charakteru polityki zagranicznej	
145	i bezpieczeństwa UE.....	165
145	Zasady podejmowania uchwał w Radzie UE	166
145	f. Prace konferencji Międzyrządowej do spraw Traktatu	
145	ustanawiającego Konstytucję dla Europy.....	166
145	Kwestia odesłania w preambule	
145	do chrześcijańskich korzeni Europy	167
145	Liczba komisarzy w Komisji UE	168
145	Polityka bezpieczeństwa w UE	168
145	Zakres przedmiotowy prawa weta przy podejmowaniu uchwał	
145	przez Radę UE	169
145	Zasady podejmowania uchwał w Radzie UE	170
145	g. Rola Polski w przygotowaniu projektu Traktatu ustanawiającego	
145	Konstytucję dla Europy	172
145	h. Uwagi ogólne na temat Traktatu ustanawiającego	
145	Konstytucję dla Europy	176
145	i. Podstawowe zmiany w funkcjonowaniu UE przewidziane	
145	w Traktacie ustanawiającym Konstytucję dla Europy	179
145	Uproszczenie pierwotnego prawa UE	179
145	Skatalogowanie podstawowych wartości,	
145	na których ma opierać się UE	179
145	Skatalogowanie podstawowych praw obywateli UE	180
145	Podział kompetencji między UE i państwa członkowskie	
145	w zakresie stanowienia prawa unijnego	180
145	Nowe rodzaje aktów prawa wtórnego i ich podział	
145	– Nowe rodzaje prawa wtórnego	182
145	– Podział aktów prawa wtórnego	182
145	Nowe zasady w zakresie kompetencji organów UE	
145	w odniesieniu do uchwał aktów prawnych	184
145	Nowe zasady w zakresie inicjatywy ustawodawczej	
145	w ramach UE	184
145	Pośrednia obywatelska inicjatywa ustawodawcza	184
145	Nowe zasady podejmowania uchwał w Radzie Europejskiej	
145	i Radzie Ministrów	185

Przyznanie UE osobowości prawnej	185
Zmiany instytucjonalne w UE	185
– Ustanowienie ministra spraw zagranicznych UE	185
– Sprecyzowanie funkcji i przedłużenie długości mandatu przewodniczącego Rady Europejskiej oraz zwiększenie częstotliwości jej zbierania się	186
– Korekta w dotychczasowych rodzajach Rady	186
– Korekta nazwy Rady	186
Ustanowienie klauzuli solidarności	186
Ustanowienie możliwości wystąpienia z UE	186
Włączenie parlamentów narodowych do procedury stanowienia prawa unijnego i w zakresie monitorowania zasady subsydiarności (pomocniczości)	187
Sprecyzowanie zasad nadzorowania przestrzegania zasady subsidiarności (pomocniczości)	188
Uregulowanie zasad wspólnej polityki bezpieczeństwa i obronnej	189
j. Wejście w życie Traktatu ustanawiającego Konstytucję dla Europy	191
5. Kwestia międzynarodowej i krajowej osobowości prawnej Wspólnot Europejskich i Unii Europejskiej	193
a. Kwestia międzynarodowej osobowości prawnej WE i UE	193
Wspólnoty Europejskie	193
– Organy uprawnione do reprezentowania WE w stosunkach międzynarodowych	193
– Kompetencje do zawierania umów międzynarodowych	193
– Bierne i czynne prawo legacji	194
– Zdolność procesowa przed międzynarodowymi organami sądowymi	194
– Prawo uczestniczenia w pracach organizacji międzynarodowych	194
– Przywileje i immunitety	194
Unia Europejska	194
– Organy uprawnione do reprezentowania UE w zakresie wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa	194
– Czynne i bierne prawo legacji	194
– Prawo udziału w procesach konferencji międzynarodowych i organizacji międzynarodowych	194

.....	– Prawo do zawierania umów międzynarodowych.....	194
.....	b. Kwestia krajowej osobowości prawnej WE i UE	
.....	Wspólnoty Europejskie.....	196
.....	Unia Europejska.....	196
.....	Literatura.....	196
	Rozdział III: Kontrola i przestrzeganie prawa unijnego.....	202
.....	1. Kontrola przestrzegania prawa unijnego w państwach członkowskich	202
.....	A. Instytucjonalny zakres kontroli	202
.....	B. Rodzaje naruszeń prawa unijnego przez państwo i osoby prawne oraz fizyczne.....	202
.....	C. Kontrola przestrzegania prawa unijnego przez państwa członkowskie	203
.....	a. Procedura zwykła.....	203
.....	b. Procedura szczególna.....	204
.....	Przestrzeganie zasad wolnej konkurencji.....	205
.....	– Udzielanie pomocy przez państwo.....	205
.....	– Nie podejmowanie środków – w świetle art. 296 i 297 Traktatu w sprawie UE – które naruszałaby sprawne działania wspólnego rynku.....	207
.....	Unikanie przez państwa członkowskie nadmiernego deficytu budżetowego	207
.....	Przestrzeganie postanowień statutu Europejskiego Systemu Banków Centralnych	209
.....	Przestrzeganie postanowień statutu Europejskiego Banku Centralnego	209
.....	Wykonywanie przez państwo zobowiązań wynikających z Traktatu CECA.....	209
.....	Poszanowanie zasad demokracji i podstawowych wolności oraz praw człowieka	210
.....	D. Kontrola przestrzegania prawa unijnego przez osoby prawne i fizyczne.....	211
.....	a. Krajowa kontrola przestrzegania prawa unijnego przez osoby prawne i fizyczne	212
.....	b. Unijna kontrola przestrzegania prawa unijnego przez osoby prawne i fizyczne	212

Przestrzeganie uchwał podjętych przez Europejski Bank Centralny	212
Zapewnienie wolnej konkurencji	213
– Zwalczanie zmów kartelowych	213
– Zwalczanie nadużywania pozycji dominującej	216
– Zapobieganie koncentracji przedsiębiorstw, ograniczających wolną konkurencję w skali wspólnego rynku	216
– Zwalczanie importu dumpingowego i importu subsydiowanego	217
– Zapewnienie wolnej konkurencji w transporcie	219
2. Kontrola przestrzegania prawa unijnego przez organy UE, sprawowana przez Trybunał Sprawiedliwości	220
a. Podmioty uprawnione do inicjowania wszczęcia postępowania kontrolnego przez Trybunał Sprawiedliwości w zakresie nieprzestrzegania prawa unijnego przez organy UE	221
b. Rodzaje skarg i procedura z nimi związana	222
Wydanie aktu niezgodnego z prawem unijnym	222
Nie podjęcie działania, inaczej mówiąc zaniechanie, przez stosowny organ UE	222
Wyrządzenie szkody osobom fizycznym lub prawnym przez organy UE lub ich funkcjonariuszy	222
Naruszenie przez stosowne organy UE prawa regulujące stosunki pracy między tymi organami a ich funkcjonariuszami	223
B. Kontrola przestrzegania prawa unijnego przez organy UE, sprawowana przez Parlament Europejski	223
a. Rozpatrywanie sprawozdań nadsyłanych przez niektóre organy UE	223
b. Interpelacje (zapytania) parlamentarne	225
Pytania pisemne	225
Pytania pisemne podczas debaty	225
Pytania ustne poza debatą	225
Pytania zadawane w czasie specjalnie na to przeznaczonym	225
c. Rozpatrywanie petycji	226
d. Tymczasowe komitety śledcze	227
C. Kontrola przestrzegania prawa unijnego przez organy UE sprawowana przez Rzecznika Praw Obywatelskich	227

D. Kontrola przestrzegania prawa unijnego przez organy UE sprawowane przez Traktat Obrachunkowy	228
13. Przestrzeganie prawa unijnego	229
Literatura	230
Rozdział IV: Członkostwo i stosunki zewnętrzne	232
1. Członkostwo zwyczajne	232
a. Zakres przedmiotowy	232
b. Zakres terytorialny	233
c. Przystąpienie do Unii Europejskiej	233
d. Wystąpienie z Unii Europejskiej	236
e. Wykluczenie członka z Unii Europejskiej	237
f. Zawieszenie w prawach członkowskich	238
g. Perspektywa poszerzenia się UE o nowych członków	238
2. Stosunki zewnętrzne	240
A. Stowarzyszenie z UE	240
a. Tryb stowarzyszenia się państwa z UE	240
b. Rodzaje stowarzyszeń z UE	240
c. Stowarzyszenie z WE obszarów niesamodzielnych, zależnych od poszczególnych jej państw członkowskich	240
d. Stowarzyszenie z UE krajów rozwijających się	242
e. Stowarzyszenie z UE słabiej rozwiniętych państw europejskich	252
Uwagi ogólne	252
Stowarzyszenie, którego celem jest uzyskanie statusu członka pełnoprawnego UE	252
Stowarzyszenie, którego celem jest utworzenie unii celnej z UE	255
Próby stowarzyszenia się z WE innych państw	257
B. Układy (umowy) specjalne	257
a. Układy z państwami Maghrebu	257
b. Umowy z państwami EFTA	258
c. Umowa z Jugosławią	259
d. Umowy z Rosją i Ukrainą	259
e. Umowa z USA	259
f. Europejska Polityka Sąsiedztwa	260
C. Preferencyjne układy handlowe	261

D. Zwyczajne układy handlowe, układy o współpracy gospodarczej i handlowej oraz inne umowy.....	263
E. System generalnych (globalnych) preferencji celnych	263
F. Jednostronna pomoc finansowa i żywnościowa UE.	264
G. Utrzymywanie przez państwa przedstawicielstw dyplomatycznych przy WE oraz misji WE w państwach.....	264
H. Współpraca WE z organizacjami międzynarodowymi.....	265
Literatura	265
Rozdział V: Polska a Unia Europejska	268
1. Stowarzyszenie Polski ze wspólnotami Europejskimi	268
a. Geneza.....	268
b. Struktura Układu Europejskiego	269
c. Cel i zakres przejściowy.....	270
Cele.....	270
Okres przejściowy.....	270
d. Dialog i współpraca polityczna.....	270
e. Przepływ towarów	271
Zasady ogólne	271
Produkty przemysłowe.....	273
Produkty rolne.....	273
Produkty rybactwa	274
f. Przepływ siły roboczej.....	274
g. Podejmowanie działalności gospodarczej.....	275
h. Świadczenie usług między WE i Polską	276
i. Płatności i przepływ kapitału	277
j. Zasady konkurencji.....	277
k. Zbliżanie ustawodawstwa.....	278
l. Współpraca gospodarcza.....	279
ł. Współpraca kulturalna.....	279
m. Współpraca finansowa.....	279
n. Organy stowarzyszenia.....	280
Rada Stowarzyszenia	280
Komitet Stowarzyszenia	280
Komitet Parlamentarny Stowarzyszenia.....	280

o. Ocena założeń i zasad stowarzyszenia Polski ze Wspólnotami Europejskimi.....	281
p. Przedsięwzięcia prawno-instytucjonalne w Polsce na rzecz realizacji postanowień Układu Europejskiego.....	287
r. Realizacja postanowień Układu Europejskiego w dziedzinie gospodarki	288
s. Pozytywne i negatywne aspekty realizacji postanowień Układu Europejskiego dla polskiej gospodarki i społeczeństwa.....	291
2. Zasady uczestnictwa Polski w Unii Europejskiej. Szanse i zagrożenia.....	300
a. Przedsięwzięcia na rzecz przystąpienia Polski do UE	300
b. Termin wejścia Polski do UE.....	303
c. Negocjacje w sprawie przystąpienia Polski do UE	305
d. Zasady, na jakich Polska wchodzi do UE.....	311
Swobodny przepływ towarów	311
Swobodny przepływ kapitału	313
Swobodny przepływ osób.....	315
Swoboda świadczenia usług	316
Prawo konkurencji	317
Rolnictwo	319
Rybołówstwo.....	326
Środowisko.....	327
Polityka regionalna i koordynacyjna instrumentów strukturalnych	330
Energia.....	333
Telekomunikacja i technologie informacyjne	334
Ochrona konsumentów i zdrowia.....	334
Polityka transportowa	335
Podatki.....	336
Statystyka	337
Małe i średnie przedsiębiorstwa	337
Nauka i badania	338
Polityka społeczna i zatrudnienie	338
Prawo spółek.....	338
Kontrola finansowa.....	339
Polityka przemysłowa.....	339
Unia celna	339

Kultura i polityka audiowizualna	339
Edukacja, kształcenie i młodzież.....	340
Unia gospodarcza i walutowa.....	340
Wymiar sprawiedliwości i spraw wewnętrznych.....	340
Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa	342
Stosunki zewnętrzne	343
Finanse i budżet.....	343
Instytucje	346
Inne.....	346
e. Deklaracje	347
f. Stosunek społeczeństw UE i Polski do kwestii wejścia Polski do UE	348
g. Dostosowanie prawa polskiego do prawa unijnego	350
h. Próba oceny korzyści i zagrożeń wynikających z wejścia Polski do UE	353
i. Wnioski płynące z pierwszych miesięcy (maj – sierpień 2004 r.) funkcjonowania Polski w UE	366
Literatura	372
Rozdział VI: Organy	378
1. Filar pierwszy.....	378
A. Organy główne.....	378
a. Rada Europejska	378
Historia powstania	378
Podstawy prawne funkcjonowania	378
Skład.....	379
Struktura	379
Kompetencje.....	379
Organizacja prac	381
Rodzaje uchwał	382
b. Rada	382
Skład.....	382
Proces podejmowania uchwał.....	383
Funkcje	385
– Stanowienie lub współudział w stanowieniu prawa	385
– Uchwalanie budżetu	386

– Zawieranie umów międzynarodowych.....	386
– Koordynowanie ogólnej polityki gospodarczej.....	386
– Powoływanie członków niektórych organów.....	386
Wymogi ilościowe przy podejmowaniu uchwał.....	386
Organy pomocnicze.....	389
Komitety Stałych Przedstawicieli (COREPER).....	390
Specjalny Komitet Rolny.....	390
Komitet Polityki Budżetowej.....	390
Sekretariat Generalny.....	390
c. Komisja.....	391
Skład.....	391
Funkcje.....	392
– nadzorowanie realizacji i realizowanie postanowień	
Traktatu WE i Traktatu EURATOMu, uchwał Rady	
oraz wspólnych uchwał Rady i Parlamentu Europejskiego,	
w tym wykonywanie budżetu.....	392
– podejmowanie uchwał w przypadkach przewidzianych	
w Traktacie WE i Traktacie EURATOMu oraz według	
kompetencji przekazywanych jej przez Radę.....	392
– wypracowywanie i przedstawianie Radzie oraz jednocześnie	
Radzie i Parlamentowi Europejskiemu projektów uchwał	
w zakresie problematyki filaru pierwszego.....	393
– przedkładanie Radzie wniosków w zakresie realizacji celów	
filaru drugiego i trzeciego.....	393
– uczestniczenie w pełni w pracach prowadzonych w ramach	
filaru drugiego i trzeciego.....	393
– przygotowywanie wstępnego projektu budżetu UE.....	393
– publikowanie dokumentów i innych materiałów UE	
oraz rozpowszechnianie informacji o UE.....	393
Zasady funkcjonowania.....	393
Organy pomocnicze.....	395
d. Parlament Europejski.....	397
Skład.....	397
Funkcje.....	399
Posiedzenia.....	402
Organy pomocnicze.....	403

e. Trybunał Sprawiedliwości	404
Skład	404
Funkcje	404
Funkcje klasycznego sądu międzynarodowego	405
Funkcje sądu konstytucyjnego	405
Funkcje sądu administracyjnego	405
Funkcje sądu pracy	405
Funkcje sądu cywilnego	405
Funkcje sądu arbitrażowego	405
Postępowanie przed Trybunałem	407
Działalność	411
Sekretariat	412
B. Organy o statusie autonomicznym	412
a. Sąd Pierwszej Instancji	412
Historia utworzenia	412
Skład	412
Funkcje	413
Działalność	414
b. Sąd do Spraw Służby Publicznej UE	415
c. Trybunał Obrachunkowy	415
d. Europejski System Banków Centralnych	
i Europejski Bank Centralny	416
e. Rzecznik Praw Obywatelskich (Ombudsman)	417
Powołanie i odwołanie	417
Funkcje i działalność	418
f. Rzecznik Ochrony Danych Osobowych	421
g. Wspólny Ośrodek Badań Jądrowych	421
h. Agencja Zaopatrzenia	421
i. Europejski Bank Inwestycyjny	422
C. Ważniejsze organy doradcze, wspólne dla kilku organów głównych	422
a. Komitet Ekonomiczno-Społeczny	422
b. Komitet Regionów	423
c. Komitet Ekonomiczno-Finansowy	423
d. Komitet Naukowo-Techniczny	423
2. Filar drugi	424

A. Organy funkcjonujące także w ramach innych filarów.....	424
a. Rada Europejska	424
b. Rada – Rada Spraw Ogólnych i Stosunków Zewnętrznych	424
c. Urząd Przewodniczącego Rady (Prezydencja).....	425
d. Komisja	426
e. Parlament Europejski	426
f. Komitet Stałych Przedstawicieli	427
B. Organy funkcjonujące wyłącznie w filarze drugim.....	427
a. Wysoki Przedstawiciel do spraw Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa.....	427
b. Specjaliści przedstawiciele w odniesieniu do poszczególnych kwestii polityki zagranicznej i bezpieczeństwa	427
c. Komitet Polityczny – Komitet Polityczny i Bezpieczeństwa.....	427
d. Komitet Wojskowy	428
e. Sztab Wojskowy.....	429
f. Jednostka Planowania Strategicznego i Wczesnego Ostrzegania.....	429
g. Europejska Grupa Korespondentów.....	429
h. Grupy robocze, mające charakter stały	430
i. Grupy ambasadorków państw UE w państwach trzecich i przy organizacjach międzynarodowych	430
j. Inne organy	430
3. Filary trzeci	430
A. Organy funkcjonujące także w ramach innych filarów.....	430
a. Rada Europejska	430
b. Rada	431
c. Urząd Przewodniczącego (Prezydencja)	432
d. Komisja	433
e. Parlament Europejski	433
f. Trybunał Sprawiedliwości	434
B. Organy działające wyłącznie w ramach filaru trzeciego.....	435
a. Komitet Koordynacyjny.....	435
b. Europejski Urząd Policji (EUROPOL)	435
c. Wspólny Organ Nadzorczy.....	436
d. Europejska Sieć Sądowa (EJN).....	436

e. Sprawiedliwość Europejska (EUROJUST)	437
f. Europejska Akademia Policyjna (CEPOL)	437
4. Języki oficjalne i robocze UE	438
Literatura	438

Rozdział VII: Założenia integracyjne i ich realizacja

w ramach filaru pierwszego	440
Uwagi ogólne dotyczące wszystkich trzech Wspólnot Europejskich	440
1. Europejska Wspólnota Węgla i Stali (CECA)	442
A. Założenia integracyjne i zasady ich realizacji w świetle Układu w sprawie Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali (CECA)	442
B. Procesy integracyjne w ramach CECA	445
a. Procesy integracyjne w ramach Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali	445
2. Europejska Wspólnota Energii Atomowej (EURATOM)	451
A. Założenia integracyjne i zasady ich realizacji w świetle Traktatu w sprawie Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (EURATOMu)	451
a. Rozwijanie badań i zapewnienie rozpowszechniania wiedzy technicznej	451
b. Ustanowienie jednolitych norm bezpieczeństwa dla sanitarnej ochrony ludności i pracowników oraz czuwanie nad przestrzeganiem tych norm	452
c. Koordynowanie inwestycji przemysłowych oraz tworzenie wspólnych podstawowych zakładów niezbędnych do rozwoju energii atomowej w ramach EURATOMu	452
d. Czuwanie nad prawidłowym i sprawiedliwym zaopatrzeniem wszystkich użytkowników EURATOMu w minerały i paliwa atomowe	452
e. Zapewnienie, aby materiały rozszczepialne nie były używane do celów innych niż te, do których były przeznaczone	453
f. Wykonywanie prawa własności przyznanego EURATOMowi w stosunku do specjalnych materiałów rozszczepialnych	455
g. Utworzenie wspólnego rynku atomowego	455
h. Nawiązywanie stosunków z innymi państwami i organizacjami międzynarodowymi, mogących przyczynić się do postępu w pokojowym użytkowaniu energii atomowej	456

B. Procesy integracyjne w ramach Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (EURATOMu)	456
3. Europejska Wspólnota Gospodarcza – Wspólnota Europejska (WE)	467
A. Założenia integracyjne i zasady ich realizacji w świetle postanowień Traktatu w sprawie Wspólnoty Europejskiej	467
a. Założenia integracyjne i środki	467
b. Zasady ustanowienia wspólnego rynku i jednolitej polityki gospodarczej	468
Zakres przedmiotowy wspólnego rynku	468
Etapy wprowadzania w życie zasad wspólnego rynku	468
Liberalizacja handlu	468
– Eliminacja ciał między państwami członkowskimi	468
– Eliminacja ograniczeń ilościowych między państwami członkowskimi	469
– Ustanowienie wspólnej taryfy celnej	469
Swoboda przepływu osób, usług i kapitałów	469
– Przepływ osób	469
– Przepływ usług	470
– Przepływ kapitałów	470
Wspólna polityka rolna	470
Wspólna polityka transportowa	471
Zasady dotyczące wolnej konkurencji	472
Zbliżanie ustawodawstw	473
Polityka gospodarcza	473
Polityka handlowa	474
Polityka społeczna	474
c. Rozszerzenie celów integracyjnych WE przez Jednolity Akt Europejski	475
d. Rozszerzenie celów integracyjnych WE przez Traktat w sprawie utworzenia Unii Europejskiej	475
Budowa unii ekonomicznej i walutowej	475
Budowa sieci (infrastruktury) europejskich	479
Ochrona zdrowia publicznego	480
Współpraca w dziedzinie kultury	480
Ochrona konsumenta	480

Ochrona praw człowieka	480
Spójność gospodarcza i społeczna	481
Ochrona środowiska	482
Oświata i szkolenia zawodowe	482
e. Rozszerzenie celów integracyjnych WE przez Traktat Amsterdamski	483
Polityka wizowa, azylowa i inne dotyczące swobodnego przepływu osób	483
B. Procesy integracyjne w ramach Wspólnoty Europejskiej	485
a. Eliminacja ceł i innych opłat o tym samym skutku oraz ograniczeń ilościowych w handlu między państwami członkowskimi	485
b. Ustanowienie wspólnej taryfy celnej	488
c. Ujednolicenie polityki handlowej	491
d. Wspólna polityka rolna.	492
Zapewnienie rolnikom z państw WE odpowiednich dochodów	493
– Ochrona rynku wspólnotowego przed tanim importem z zewnątrz	493
– Stworzenie trzech rodzajów cen w WE	493
– Subsydowanie eksportu rolnego z państw WE przez FEOGA	494
– Skupowanie po cenie interwencyjnej	494
– Stworzenie branżowych rynków rolnych	494
– Utworzenie Sekcji Gwarancji Europejskiego Funduszu Ukierunkowania i Gwarancji Rolnictwa	495
Przebudowa rolnictwa WE	497
e. Swoboda przepływu osób	514
Pojęcie swobodnego przepływu osób	514
Rodzaje osób	515
– Pracownicy najemni	516
– Pracownicy samodzielni	516
– Osoby, które zaprzestały pracy i studenci	516
Europejska Karta Ubezpieczeń Zdrowotnych i EUROPASS	516
f. Swoboda przepływu kapitałów	517
g. Swoboda przepływu usług	519
h. Swoboda prowadzenia działalności gospodarczej	521
Podjęcie działalności gospodarczej	521

Ogólne zasady swobody działalności gospodarczej	522
Dopuszczalne ograniczenia swobody działalności gospodarczej	522
i. Polityka w zakresie wolnej konkurencji	523
Zmowy kartelowe	523
Nadużywanie pozycji dominującej	528
Koncentracja przedsiębiorstw	529
Import dumpingowy i import subsydiowany.	529
Subsydiowanie przedsiębiorstw	530
– Pomoc regionalna	531
– Pomoc sektorowa	532
– Pomoc horyzontalna	533
Zamówienie publiczne	534
– Zakres podmiotowy	535
– Zakres przedmiotowy	535
– Zakres wartościowy	535
– Rodzaje przetargów	536
– Jawność procedur przetargowych	536
– Kryteria wyboru oferenta i oferty	536
– Kontrola przestrzegania prawa unijnego w zakresie zamówień publicznych	537
j. Wspólna polityka podatkowa	538
Podatki pośrednie	539
Podatek od wartości dodanej	539
Podatek akcyzowy	540
Podatki bezpośrednie	541
k. Europejski Bank Inwestycyjny	542
l. Polityka regionalna	545
Geneza	545
Realizacja polityki regionalnej przez Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	546
Realizacja polityki regionalnej poprzez inne fundusze	549
Realizacja polityki regionalnej poprzez programy	549
ł. Polityka energetyczna	551
m. Wspólna polityka transportowa	555
Pierwsze próby liberalizacji usług transportowych	555

Transport drogowy	556
Transport kolejowy	557
Transport śródlądowy	558
Transport morski	558
Transport lotniczy	559
Problemy wspólne dla różnych rodzajów transportu	560
Uwagi końcowe	561
n. Sieci (infrastruktury) transeuropejskie	562
Pojęcie i cel	562
Rola UE i państw członkowskich w tworzeniu sieci transeuropejskiej	562
Sieć transportowa	563
Sieć telekomunikacyjna	564
Sieci energetyczne	565
o. Polityka w zakresie badań i rozwoju technologicznego	565
p. Polityka społeczna	570
r. Wspólna polityka w dziedzinie rybołówstwa	576
Tworzenie wspólnej polityki rybołówstwa	576
Zasady wspólnej polityki rybołówstwa	577
– Równoprawność statków rybackich w 200 milionowej strefie wyłącznego rybołówstwa państw UE	577
– Ochrona i zarządzanie eksploatacją żywych zasobów morskich w strefie wyłącznego rybołówstwa państw UE	577
– Budowa organizacji wspólnego rynku rybnego	578
– Polityka strukturalna	578
– Wspólna polityka wobec państw trzecich w zakresie dostępu do ich wyłącznych stref rybołówstwa	580
Reforma wspólnej polityki rybołówstwa	581
s. Polityka w dziedzinie ochrony środowiska	581
t. Unifikacja ustawodawstw państw członkowskich	586
u. Współpraca w dziedzinie oświaty	589
w. Polityka kulturalna	592
x. Ochrona konsumentów	595
Ochrona zdrowia i zapewnienia bezpieczeństwa konsumentów	595
Ochrona interesów ekonomicznych konsumentów	597

Informacja i edukacja konsumentów.....	598
Organy do spraw ochrony konsumentów.....	598
y. Polityka w zakresie ochrony zdrowia.....	598
Działania na rzecz ochrony zdrowia do Traktatu UE.....	599
Polityka UE w zakresie ochrony zdrowia w świetle traktatu WE zmodyfikowanego przez Traktat UE.....	599
Polityka UE w zakresie ochrony zdrowia na podstawie Traktatu WE zmodyfikowanego przez Traktat UE.....	600
z. Polityka przemysłowa.....	601
z ¹ . Spójność ekonomiczna i społeczna.....	602
z ² . Tworzenie unii ekonomicznej i walutowej.....	603
Prace przygotowawcze na rzecz utworzenia unii ekonomicznej i walutowej.....	603
Europejski System Walutowy.....	604
Budowa unii ekonomicznej i walutowej.....	606
z ³ . Prawa jednostki w UE.....	612
Obywatelstwo UE.....	613
Rzecznik Praw Obywatelskich.....	613
Karta podstawowych praw UE.....	613
z ⁴ . Polityka wizowa, azylowa, imigracyjna i inne, dotyczące swobodnego przepływu osób.....	615
Umowy z Schengen.....	615
Zasady polityki wizowej i azylowej.....	617
Schengenski System Informacyjny (SIS).....	618
Polityka imigracyjna i wobec uchodźców.....	620
Problemy wspólne polityki wizowej, azylowej i imigracyjnej.....	621
Organy do spraw polityki wizowej, azylowej, imigracyjnej.....	622
Współpraca z organizacjami międzynarodowymi w zakresie polityki azylowej i imigracyjnej.....	623
z ⁵ . Polityka informacyjna.....	623
Publikacje.....	623
– Publikacje drukowane.....	623
– Strony internetowe.....	634
Ośrodki informacyjne i EURABAROMETR.....	626
Literatura.....	627

Rozdział VIII: Założenia i procesy integracyjne w ramach drugiego filaru.....	633
a. Budowa zrębów współpracy i integracji w zakresie polityki zagranicznej i bezpieczeństwa (1958–1986)	633
b. Współpraca i integracja w zakresie polityki zagranicznej i bezpieczeństwa po wejściu w życie Jednolitego Aktu Europejskiego (1987–1993).....	639
c. Założenia Traktatu UE w sprawie wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa oraz ich modyfikacji przez Traktat Amsterdamski	641
d. Realizacja postanowień Traktatu UE i Amsterdamskiego w zakresie wspólnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa.....	645
Polityka zagraniczna	645
Polityka bezpieczeństwa i obrony	647
Literatura	654
Rozdział IX: Założenia i procesy integracyjne w ramach trzeciego filaru	656
a. Współpraca i integracja w zakresie spraw wewnętrznych przed Traktatem w sprawie UE	656
Współpraca ministrów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo wewnętrzne.....	656
Umowy z Schengen	657
b. Współpraca w zakresie wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych w świetle postanowień Traktatu w sprawie UE.....	657
c. Realizacja założeń Traktatu w sprawie UE	658
d. Modyfikacja zakresu przedmiotowego integracji w ramach filaru trzeciego przez Traktat Amsetrdamski.....	663
e. Rozwijanie współpracy policyjnej i sądowej w sprawach karnych po Traktacie Amsterdamskim.....	665
Literatura	669
Rozdział X: Symbole UE	672
a. Paszport europejski	672
b. Flaga.....	673
c. Hymn.....	673
d. Dzień Europy	674
e. Dewiza.....	674
f. Waluta	674

Rozdział XI: Fundusze	675
1. Fundusze przedakcesyjne	675
a. PHARE	675
b. Przedakcesyjny Program Pomocy Strukturalnej (ISPA)	679
c. Przedakcesyjny Program Wsparcia Rolnictwa i Obszarów Wiejskich (SAPARD)	682
2. Fundusze strukturalne	687
3. Inne fundusze	693
a. Fundusz Krajów i Terytoriów Zamorskich	693
b. Europejski Fundusz Rozwoju	693
c. Europejski Fundusz Inwestycyjny	694
d. Europejski Fundusz Badawczy Węgla i Stali	694
e. Fundusz Solidarności	694
Literatura	696
Rozdział XII: Finanse Unii Europejskiej	697
1. Uwagi ogólne	697
2. Budżet Unii Europejskiej	697
3. Dochody	698
4. Wydatki	704
5. Procedura uchwalania budżetu	706
6. Ochrona interesów finansowych UE	708
Literatura	712
Rozdział XIII: Przyszłość UE	713
1. Pod kątem liczby członków	713
2. Pod kątem tempa integracji	715
3. Pod kątem rozwoju gospodarczego	716
4. Pod kątem trudności w realizacji integracji	718
Literatura	720
Liczba mieszkańców i PKB na głowę mieszkańca w państwach UE, w państwach przystępujących do UE i negocjujących z nią o członkostwo, w 2000 r.	722
Kalendarium	723

CZĘŚĆ DRUGA

INTEGRACJA W RAMACH INNYCH, NIŻ UNIA EUROPEJSKA, EUROPEJSKICH UGRUPOWAŃ INTEGRACYJNYCH

Rozdział I: Integracja krajów Beneluksu	743
1. Od Unii Ekonomicznej Belgijsko–Luksemburskiej do Unii Ekonomicznej Beneluksu	743
2. Integracja w ramach Unii Ekonomicznej Beneluksu	746
a. Cele, środki i zasady działania Unii Ekonomicznej Beneluksu	746
b. Organy.....	748
Komitet Ministrów	748
Rada Unii Ekonomicznej	749
Komisje i komisje specjalne	749
Międzyparlamentarna Konsultatywna Rada Beneluksu	749
Doradcza Rada Ekonomiczno–Społeczna	750
Kolegium Arbitrażowe.....	750
Trybunał Sprawiedliwości Beneluksu	751
Wspólne służby	751
Grupa inicjująca	751
Sekretariat.....	752
c. Realizacja celów Unii Ekonomicznej Beneluksu	752
Literatura.....	755
Rozdział II: Integracja krajów nordyckich	756
1. Współpraca i integracja krajów nordyckich do II wojny światowej	756
2. Integracja krajów nordyckich w latach 1945–1994	758
A. Specyfika integracji nordyckiej.....	758
B. Rozwój procesów integracyjnych w poszczególnych dziedzinach życia krajów nordyckich	759
a. Integracja w dziedzinie gospodarki	759
b. Integracja w dziedzinie transportu i telekomunikacji	764
c. Zbliżanie i ujednolicanie polityki socjalnej	765
d. Ujednolicanie ustawodawstwa.....	766
e. Ujednolicanie polityki w zakresie ochrony środowiska	766
f. Współpraca w dziedzinie oświaty, nauki i kultury	767
g. Współpraca w dziedzinie polityki zagranicznej i obronnej	769

h. Współpraca krajów nordyckich z państwami i obszarami ościennymi	770
3. Perspektywy rozwoju integracji krajów nordyckich po 1994 r.	771
4. Instytucje współpracy i integracji krajów nordyckich	772
A. Narodowe organizacje pozarządowe	772
B. Międzynarodowe instytucje pozarządowe	773
C. Instytucje międzyrządowe	773
D. Rada Nordycka i Nordycka Rada Ministrów	773
a. Rada Nordycka	774
Zadania, funkcje i zasady działania	774
Organy	775
Języki oficjalne i publikacje	777
Finansowanie działalności Rady Nordyckiej	778
b. Nordycka Rada Ministrów	778
Cele i zadania	779
Organy	780
Finanse	781
Literatura	781
Rozdział III: Integracja w ramach Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu (EFTA)	783
1. Geneza EFTA	783
2. Założenia integracyjne w ramach EFTA i zasady ich realizacji	785
a. Założenia integracyjne	785
b. Środki i zasady realizacji założeń integracyjnych	785
3. Członkostwo	787
a. Członkostwo zwyczajne	787
b. Członkostwo stowarzyszone	787
4. Organy	788
a. Rada	788
b. Stały Komitet Państw EFTA	788
c. Władza Nadzorcza	788
d. Trybunał Sprawiedliwości	789
e. Komitety i grupy wyspecjalizowane	789
f. Komitet Członków Parlamentów Państw EFTA	789

g. Komitet Doradczy.....	790
h. Komitety badawcze (śledcze).....	790
i. Sekretariat	790
5. Realizacja założeń integracyjnych.....	790
Literatura	798

Rozdział IV: Europejski Obszar Gospodarczy (EEA).....

1. Geneza	799
2. Członkostwo	800
3. Organy	801
a. Rada.....	801
b. Wspólny Komitet.....	801
c. Wspólny Komitet Parlamentarny	801
d. Komitet Doradczy.....	801
e. Inne organy	801
4. Założenia integracyjne w ramach EEA	802
a. Zakres przedmiotowy	802
b. Swoboda przepływu towarów	802
c. Swoboda przepływu osób.....	803
d. Swoboda przepływu usług.....	803
e. Swoboda przepływu kapitału	804
f. Współpraca w innych dziedzinach	804
g. Fundusze	805
h. Przyszłość EEA	805
Literatura	806

Rozdział V: Współpraca i integracja krajów Europy Środkowo-Wschodniej

po 1989 r.....	807
1. Uwagi wstępne.....	807
2. Współpraca w ramach Grupy Wyszehradzkiej	808
3. Integracja w ramach Środkowoeuropejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (CEFTA)	812
a. Założenia i realizacja.....	812
b. Organy CEFTA	816
c. Perspektywy CEFTA	817
Literatura	818

Rozdział VI: Integracja w ramach Wspólnoty Niepodległych Państw (WNP)	820
1. Uwagi wstępne	820
2. Członkostwo	821
3. Założenia integracyjne i podjęte już przedsięwzięcia na rzecz ich realizacji	821
a. Założenia integracyjne	821
b. Współpraca i integracja w dziedzinie spraw militarnych	822
c. Współpraca i integracja w dziedzinie gospodarki	825
Integracja w sferze finansowo-walutowej w skali całej WNP	825
Tworzenie strefy wolnego handlu i unii celnej w skali całej WNP	826
Tworzenie unii gospodarczej w skali całej WNP	827
Współpraca i integracja w poszczególnych dziedzinach życia w ramach WNP	827
d. Współpraca i integracja w dziedzinach pozagospodarczych w ramach całej WNP	828
e. Organy WNP	829
Organy całej WNP	829
Organy Organizacji Układu Bezpieczeństwa Zbiorowego	831
f. Publikacje	832
g. Integracja subregionalna w WNP	832
Stowarzyszenie Środkowoazjatyckie	832
– Członkostwo	832
– Cele i działalność	832
– Organy	833
Zjednoczenie GUUAM	833
– Geneza	833
– Cele i zadania	833
– Organy	833
– Działalność i perspektywy	833
Wspólnota Zintegrowanych Państw – Euroazjatycka Unia Gospodarcza	834
– Geneza i członkostwo	834
– Organy	835
– Cele i działalność	835

Wspólna Przestrzeń Gospodarcza.....	836
– Geneza i członkostwo.....	836
– Cele i zadania.....	836
– Organy.....	836
h. Perspektywy WNP.....	836
Literatura.....	838
Słownik biograficzny osób, które wniosły istotny wkład w rozwój	
integracji europejskiej	839

CZĘŚĆ TRZECIA

WYBRANE DOKUMENTY DOTYCZĄCE UNII EUROPEJSKIEJ

Traktat w sprawie utworzenia Unii Europejskiej.....	855
Traktat w sprawie utworzenia Wspólnoty Europejskiej.....	882
Traktat dotyczący przystąpienia 10 nowych państw do Unii Europejskiej.....	1013
Akt akcesyjny dotyczący warunków przystąpienia 10 nowych państw do Unii Europejskiej.....	1017
Traktat ustanawiający Konstytucję dla Europy	1053
Indeks pojęć, nazw i skrótów.....	1253